

2022-06-02

Rättsavdelningen
Enheten för hälso- och sjukvårdsjuridik Kristina Swiech
kristina.swiech@socialstyrelsen.se
socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

Dnr 4.1- 13690/2022

NSPH:s yttrande över Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) är en organisation som samlar patient-, brukar- och anhörigorganisationer inom det psykiatriska området. NSPH har idag 13 medlemsorganisationer. Dessa är RFHL, RSMH, Riksförbundet Attention, Sveriges Fontänhus, Riksförbundet Balans, Schizofreniförbundet, Frisk & Fri, SPES, SHEDO, Suicide Zero, Svenska OCD-förbundet, ÅSS och FMN.

Bland organisationerna finns barn, unga och vuxna med exempelvis autism, adhd, bipolär sjukdom, ångestproblematik, depressioner, utmattningssyndrom, självskadebeteende, ätstörningar, missbruk, kommunikations- samt språkstörningar. Att man har flera olika diagnoser är vanligt. Även många anhöriga, exempelvis syskon, vänner och vårdnadshavare, till ovan nämnda personer är medlemmar.

NSPH har fått möjlighet att lämna synpunkter på Socialstyrelsens förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård med tillhörande konsekvensutredning. Myndigheten nämner i inledningen den utsatthet som patienter inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården befinner sig i. Något som vi vill understryka. Att stärka rättssäkerheten, patientsäkerheten och barnrättsperspektivet för dessa patienter samt delaktigheten i vården har länge varit en prioriterad fråga för NSPH.

Myndigheten vill med de nya föreskrifterna skapa en reglering som ger patienter en trygg, säker och god vård. Vidare öka förutsättningarna för att den berörda vården ska bedrivas på ett jämlikt sätt över hela landet. De nya föreskrifterna utgör enligt NSPH förbättringar bland annat när det gäller krav på vårdplanering, uppföljning, journalföring och utevistelser. Genom ökade krav på dokumentation får också IVO bättre underlag för sin tillsyn. Dessa förslag är bra för berörda individer, men vi efterlyser också förändringar på verksamhets- och systemnivå.

De verksamheter som bedriver psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatri är skyldiga att systematiskt följa upp och utvärdera den egna verksamhetens resultat, vilket beskrivs i avsnittet om Egenkontroll (paragraf 3). Här borde det finnas ett ökat utrymme för samverkan och medskapandet med den organiserade brukarrörelsen kring utvecklingen på verksamhets- och systemnivå, även om formerna för denna egenkontroll regleras i särskilda föreskrifter (SOSFS2011:9) om Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Av den handbok som utarbetats framgår där bland annat:

”Egenkontrollen kan innefatta - jämförelser av verksamhetens resultat med uppgifter i nationella och regionala kvalitetsregister enligt 7 kap. PDL, - jämförelser av verksamhetens resultat dels med uppgifter i öppna jämförelser, dels med resultat för andra verksamheter, - jämförelser av verksamhetens nuvarande resultat med tidigare resultat, - målgruppsundersökningar, - granskning av journaler, akter och annan dokumentation, - undersökning av om det finns förhållningssätt och attityder hos personalen som kan leda till brister i verksamhetens kvalitet - analys av uppgifter från patientnämnder, och - inhämtande av synpunkter från revisorer och intressenter.

Egenkontrollen innebär även att kontrollera att verksamheten bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i ledningssystemet. Till skillnad mot riskanalyserna, som innebär att arbeta förebyggande, innebär egenkontrollen att granskning ska göras av den verksamhet som har bedrivits eller bedrivs. Egenkontrollen kan också beskrivas som en intern granskning av att den egna verksamheten uppnår ställda krav och mål. Egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som bedriver verksamhet ska kunna säkra verksamhetens kvalitet.”

I de nya föreskrifterna som vi nu lämnar synpunkter på skulle man kunna ta upp betydelsen av samarbete med patienter, brukare och anhörigorganisationer och att detta har särskild betydelse för kvalitetsutvecklingen och rättssäkerheten i vårdformer där stigmatisering och maktobalansen är stor. Kontinuerlig samverkan med målgruppens organisationer och oberoende brukarrevisioner, patientforum, peer support och Återhämningsguiden borde nämnas som exempel på vad Egenkontroll kan innebära. Brukarmedverkan i arbetet med att förbättra personalens attityder och arbetssätt borde vara en självklarhet i moderna vårdformer, inklusive dem som bedrivs med tvång.

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa

Conny Allaskog

Ordförande